

Moderne tijd

Gebruik bron 9.

Je beweert dat Siebenpfeiffer:

- 1 kritiek geeft op maatregelen van het Congres van Wenen en
- 2 vooruit loopt op ideeën van het Frankfurter Parlement.

4p **15** Leg beide beweringen uit.

De volgende studentenprotesten uit de negentiende en twintigste eeuw staan in willekeurige volgorde:

- 1 Berlijnse studenten gooiden rotte eieren naar leden van de regering uit onvrede over de strenge bepalingen in het Verdrag van Versailles.
- 2 Chinese studenten die beïnvloed waren door de hervormingen van Gorbatsjov in de Sovjet-Unie eisten op het Plein van de Hemelse Vrede in Peking meer vrijheid en democratie.
- 3 Leidse studenten gingen in staking toen de hoogleraar Cleveringa werd gearresteerd vanwege zijn protest tegen het ontslag van alle Joodse hoogleraren van de universiteit.
- 4 Studenten uit heel Duitsland kwamen bij elkaar op het kasteel Wartburg om te protesteren tegen het opheffen van de burgerrechten tijdens de Restauratie.
- 5 Studenten werden tijdens een demonstratie in Boedapest beschoten door de geheime politie, waarna in Hongarije een grote anti-Russische opstand uitbrak.
- 6 Vier studenten van Kent State University in Ohio werden doodgeschoten tijdens een demonstratie tegen de Amerikaanse deelname aan de oorlog in Vietnam.

2p **16** Zet deze studentenprotesten in de juiste volgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

In 1878 werden in Nederland twee volkspetities gehouden, die in totaal door bijna 500.000 burgers werden ondertekend. In de petities werd koning Willem III opgeroepen om een nieuwe onderwijswet niet te ondertekenen.

Twee passages uit een van deze petities:

- 1 Sire, zal dat goed voor Uw land en volk zijn, als men in Nederland geen 'School met den Bijbel' [school met christelijk uitgangspunt] meer voor zijn kinderen zal kunnen hebben? Wij vragen dit uit liefde voor het volk Gods.
- 2 Met het oog op die goddeloze figuren die oproepen tot opstand, die onophoudelijk tegen de rijken schreeuwen om de armen nog ontevredener te maken, vragen wij U, Majesteit, teken deze wet nooit. Nooit Sire, nooit!

- 4p 17 Leg uit, telkens met een verwijzing naar een passage:
- door welke politiek-maatschappelijke stroming het initiatief voor deze petitie werd genomen en
 - tegen de opkomst van welke politieke stroming de petitie zich in deze passages vooral richtte.

Gebruik bron 10.

Wilhelm II krijgt in Duitsland veel kritiek op zijn beslissing Bismarck te ontslaan.

- 3p 18 Licht dit toe door:
- zonder bron met een politiek argument de kritiek op het ontslag te verklaren en
 - uit te leggen welk kritiekpunt de tegenstanders van het ontslag aan deze bron kunnen ontleenen, ondersteund door een passende verwijzing naar de bron.

Gebruik bron 10.

Stel: je doet een onderzoek naar de motieven van Wilhelm II voor het ontslaan van Bismarck.

- 2p 19 Leg uit dat je door de aard van deze bron de informatie hieruit als betrouwbaar kunt beschouwen voor je onderzoek.

Gebruik bron 11.

In deze toespraak spreekt Hitler zijn goedkeuring uit over de annexatie van Oostenrijk.

- 2p 20 Verklaar deze goedkeuring door:
- het buitenlandse politieke beleid van Hitler te noemen waar de annexatie van juist Oostenrijk bij past en
 - een nationaalsocialistisch standpunt te noemen waarmee Hitler de annexatie in deze toespraak onderbouwt.

Drie gebeurtenissen uit het leven van Eberhard Taubert (1907-1976), een hoge Duitse beleidsambtenaar:

- 1 In 1940 schreef Taubert in opdracht van Goebbels het script voor *De eeuwige Jood, een documentaire over de rol van de Joden in de wereld*.
- 2 In 1943 zette Taubert in Hilversum de *Deutsche Europa Sender* op, een Duitse zender die Engelstalige programma's uitzond naar Groot-Brittannië.
- 3 In 1958 schreef Taubert anticommunistische berichten, waarvoor de Amerikaanse regering hem betaalde.

Deze gebeurtenissen uit het leven van Eberhard Taubert kunnen worden gebruikt om verschillende kenmerkende aspecten van de twintigste eeuw te illustreren.

5p 21 Licht dit toe door:

- het kenmerkend aspect te noemen dat past bij alle drie de gebeurtenissen en vervolgens
- voor twee van de gebeurtenissen afzonderlijk een verklaring te geven, waarbij je elke verklaring ondersteunt met een **ander** kenmerkend aspect.

Let op: je mag een kenmerkend aspect maar één keer gebruiken.

Gebruik bron 12.

Een bewering:

Hans S. wil met zijn beschrijving van de Sovjet-Unie het binnenlandse en het buitenlandse beleid van Duitsland rechtvaardigen.

2p 22 Ondersteun de bewering door afzonderlijk aan te geven welk binnenlands **en** welk buitenlands beleid van Duitsland hij wil rechtvaardigen met deze beschrijving.

Na de Slag bij Stalingrad stuurde Stalin een bericht aan Churchill en Roosevelt waarin hij deze leiders opriep om te zorgen voor een tweede front tegen Duitsland.

3p 23 Geef aan welk belang Stalin had bij het tweede front **en** leg uit waardoor het uitblijven hiervan tot juni 1944 bijdroeg aan het ontstaan van de Koude Oorlog.

Gebruik bron 13.

4p 24 Leg uit, telkens met een passende verwijzing naar de bron, dat de Amerikaanse regering de bouw van de Berlijnse Muur:

- niet strijdig acht met de containmentpolitiek en
- verklaart vanuit een westers standpunt over het communisme.

Twee gebeurtenissen:

- 1 In februari 1972 bracht de Amerikaanse president Nixon een bezoek aan China.
- 2 In april 1972 begon het Noord-Vietnamese leger aan een grote aanval op Zuid-Vietnam, waarbij meer dan 300.000 infanteristen en 322 tanks en pantservoertuigen werden ingezet.

Volgens historici is de aanval van het Noord-Vietnamese leger een reactie op het bezoek van Nixon aan China.

- 3p **25** Leg de redenering van deze historici uit door:
- te noemen wat Nixon tijdens dit bezoek met betrekking tot de oorlog in Vietnam wilde bereiken en
 - uit te leggen wat de Noord-Vietnamezen met hun aanval wilden bereiken.

Gebruik bron 14.

In 1987 wordt het schilderij *De rij* tentoongesteld in Moskou. Het onderwerp van het schilderij vormt een breuk met kunst van vóór het aantreden van Gorbatsjov.

- 3p **26** Toon dit aan door:
- uit te leggen dat dit schilderij een beeld weergeeft van het leven in de Sovjet-Unie dat **niet** past bij wat Russische regeringen vóór Gorbatsjov wilden uitdragen en
 - aan te geven door welk beleid van Gorbatsjov de tentoonstelling van dit schilderij mogelijk is.

In de troonrede van 1990 stond: "In Europa beleven wij historische tijden. (...) De deling van Europa loopt ten einde. Het beleid is erop gericht de democratische en economische ontwikkelingen in Oost-Europa te steunen en aan te moedigen."

Een interpretatie:

Uit de troonrede is op te maken dat het einde van de Koude Oorlog een andere politieke ontwikkeling uit de tweede helft van de twintigste eeuw bevorderde.

- 2p **27** Leg deze interpretatie uit.

Moderne tijd

bron 9

Philipp Jacob Siebenpfeiffer, een van de organisatoren van een meerdaags politiek festival in de Beierse plaats Hambach in 1832, houdt daar een toespraak waarin hij zegt:

En hij zal komen die dag, de dag van de zuiverste overwinning, waarop Duitsers uit de Alpen, van de Rijn, de Donau en de Elbe elkaar als broeders zullen omarmen, waarop de tolpalen, de slagbomen en alle andere formele tekenen van de scheiding, de hindernissen en de onderdrukking verdwijnen. (...) Waarop vrij verkeer over vrije straten getuigt van het vrijkomen van onze nationale krachten en energie; waarop de vorsten hun bonte hermelijnen mantels die de pretentie uitstralen dat zij plaatsbekleder zijn van God, omruilen voor mannelijke toga's van Duitse waardigheid. En de ambtenaar en de soldaat zich niet meer tooien met het bediendensasje van de heren en meesters, maar met de tekenen van hun verbondenheid met het volk. (...) Als de vorsten hun troon daarboven in de wolken niet verlaten om gewone burgers te worden, dan zal het Duitse volk zelf, op een moment van groots enthousiasme, het werk voltooien, waarvoor hun ziekelijke verwaandheid en egoïsme terugdeinzen.

bron 10

Op 30 juli 1898 schrijft keizer Wilhelm II in een brief aan zijn moeder over het ontslag van Bismarck (in 1890):

Het was werkelijk een onmogelijke toestand. Van dat ogenblik af aan stond ik voor de onmogelijke opgave, wat jij destijds niet zag, en die God mij gesteld had, om de kroon te redden uit de allesoverheersende schaduw van de minister en de vorst weer zijn plaats terug te geven. (...) De storm is gaan liggen, de vlag wappert hoog in de wind als troost voor wie er angstig naar opkijkt; de kroon zendt dankzij Gods genade haar stralen over paleizen en hutten, en – neem me niet kwalijk dat ik het zelf zeg – Europa en de rest van de wereld spitsen de oren om te horen: "Wat zegt en wat denkt de Duitse keizer?" en niet: "Wat is de wil van zijn kanselier?"

bron 11

Op 13 maart 1938 annexeert Hitler Oostenrijk, kort daarna zegt hij hierover in een toespraak:

Vol vertrouwen hebben eerst duizenden, toen honderdduizenden en ten slotte miljoenen mij gevolgd. Met vertrouwen in Duitsland en in dit idee hebben miljoenen van onze volksgenoten in de nieuwe Ostmark¹⁾ in het zuiden van ons Rijk hun vlaggen hooggehouden en zijn trouw gebleven aan het Rijk en aan het Duitse Volk. En heb ik vertrouwen in 10 april²⁾. Ik ben ervan overtuigd dat voor het eerst in de geschiedenis werkelijk alle Duitsers zullen meemarcheren. (...) En op deze dag zal ik de Führer [leider] zijn van het grootste leger in de geschiedenis van deze wereld, want als ik op 10 april mijn stem uitbreng weet ik dat er 50 miljoen achter mij staan en dat ze allemaal mijn leus herkennen: Eén Volk en één Rijk – Duitsland!

noot 1 Ostmark is de naam die Oostenrijk krijgt na aansluiting bij Duitsland.

noot 2 Op 10 april vindt de volksraadpleging plaats waarin de Duitse en Oostenrijkse bevolking gevraagd wordt in te stemmen met toetreding van Oostenrijk tot het Duitse Rijk.

bron 12

De Duitse soldaat Hans S. schrijft op 28 juli 1941 vanuit de Sovjet-Unie een brief aan zijn vader in Duitsland:

Een treurig gezicht, als je zo door Rusland trekt. Ik ben van Polen al het een en ander gewend, maar dat het hier zo armoedig zou zijn, had ik niet verwacht. Veel muren van huizen staan scheef en worden gestut met planken. De daken zijn gedekt met stro, niet dicht, maar hier en daar iets, in flarden. In de stallen schijnt de maan naar binnen. Daar is alleen het geraamte nog aanwezig: vee hebben ze nauwelijks gehad. Ook met de akkers is het maar triest gesteld. Pas nu vinden we velden met haver. (...) Het land is verwaarloosd en staat naar mijn mening aan de rand van de ondergang. Mij wordt nu veel duidelijk, hoe die hongersnoden in Rusland konden ontstaan, wat me tot nu toe een raadsel was. Je zou Duitse communisten naar dit arbeidersparadijs moeten brengen, dan zouden ze voorgoed genezen zijn.

bron 13

Op 16 augustus 1961 staat in de Amerikaanse krant *The New York Times* een bericht over de bouw van de Berlijnse Muur:

De regering-Kennedy deed vandaag haar best om de afsluiting van de grens tussen Oost- en West-Berlijn door Oost-Duitsland voor te stellen als een dramatische erkenning van communistisch falen.

De hoogste functionarissen gaven aan dat het antwoord van de geallieerden op de communistische acties in Berlijn voorlopig hierbij zou blijven. Zolang de westerse toegangsrechten tot de verdeelde stad worden gerespecteerd, zeiden de functionarissen, zullen protesten en een krachtige propaganda de voornaamste vergeldingsmaatregelen blijven.

bron 14

De Russische kunstenaar Aleksej Soendoekov maakt in 1986 dit schilderij *De rij*:



Toelichting:

De Russische burgers hebben een boodschappentas bij zich.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.